

ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA

PANEVĖŽIO RAJONO
ŠVIETIMO CENTRAS

Pagalbos vaikui modeliavimas: institucinė ir tarpinstitucinė veikla

Metodinės rekomendacijos, 2014 m.

Projektas „Alternatyvusis ugdymas“

Autoriai:

Dr. Odetta Merfeldaitė, dr. Asta Lapėnienė, Elena Stasiulienė, Nora Kungienė, Dangira Lukšytė, Vytautas Lapėnas, Skaidra Kriukinė, Lina Ševčiukienė, Danutė Sabaliauskienė, Ada Čaraitė, Nida Pakėnienė, Ramunė Levinskienė, Jovita Bertulienė, Ligita Eitkevičienė, Stasė Gustienė, Jolanta Bytautienė, Elena Čoj, Loreta Tamulaitienė, Lina Mendelienė, Dana Macienė, Ilona Radzevičienė, Nerijus Kundrotas

Šiandieninėje visuomenėje vaikų ir jaunimo problemos tampa vis sudėtingesnės, todėl joms spręsti nebeužtenka vien mokyklos specialistų ir mokytojų pastangų. Kiekviena ugdymo institucija turi surasti priemonių ir būdų, kaip sutelkti organizacijos narių energiją ir pajėgumus tam, kad būtų pasiektas pagrindinis tikslas – užtikrintos mokymo(si) sąlygos, įgalinančios įgyti kompetencijų ir gebėjimų spręsti problemas ir priimti sprendimus. Tai reiškia, jog į vaikų socializacijos procesą turi būti įtraukti visi pedagogai, mokinių tėvai, socialinę pedagoginę pagalbą teikiančios institucijos, galinčios padėti užtikrinti kokybiškos socialinės pedagoginės psichologinės pagalbos teikimą.

Prieš Jus – tokios įtraukties ir bendradarbiavimo pavyzdys – leidinys-metodinės rekomendacijos „**Pagalbos vaikui modeliavimas: institucinė ir tarpinstitucinė veikla**“. Jose supažindinama su „Mokyklos tinklinio bendradarbiavimo su socialiniais partneriais modeliu“ (toliau – modelis), kuriuo remiantis buvo projektuojamas pagalbos vaikui mokykloje procesas instituciniu (vidiniu) ir tarpinstituciniu (išoriniu) lygmeniu. Skaitytojams pateikiamos teorinės ir praktinės išvalgos apie pagalbos komandų telkimą, pagalbos vaikui planavimą, atvejo

koordinatoriaus parinkimą, tėvų ir socialinių partnerių įtraukimą, taip pat modelio diegimo stebėseną ir vertinimą. Aptariama pagalboms vaikui tinklo priemonių visuma, modelio diegime dalyvavusiųjų požiūris į įvykusius pokyčius. Modelis diegtas vykdant projektą „Alternatyvusis ugdymas“.

2009–2010 m. buvo parengtas teorinis modelis. 2012–2014 m. jį praktiškai įgyvendino trys Lietuvos mokyklos:

- Kauno jaunimo mokykla;
- Joniškio rajono Kriukų pagrindinė mokykla;
- Šiaulių Normundo Valterio jaunimo mokykla.

Kiekviena modelį išbandžiusi mokykla – ypatinga, turinti savitą į vaiką orientuotą požiūrį ir modelio įgyvendinimo koncepciją, todėl rekomendacijose pateikiama unikali praktinė mokyklų patirtis su jų autentišku rašymo stiliumi.

Kuo modelis unikalus?

1. Jį įgyvendinant sukurta praktiškai veikianti kompleksinės pagalbos vaikui sistema, nukreipta į individualius vaiko poreikius/situaciją.

2. Veiklos ašis – vaiko, tėvų, mokyklos bendruomenės ir socialinių partnerių įtraukimas į pagalbos procesą ir jų veiklos koordinavimas. Vaikas šiame procese yra aktyvus „pagalbos pačiam sau“ proceso dalyvis.

3. Pagalba teikiama „vieno langelio principu“, t.y. kiekvienas vaikas turi atvejo koordinatorių – pagalbos specialistą, kuris yra atsakingas už pagalbos teikimo koordinavimą; padeda susiplanuoti savaitės veiklas, aptaria su vaiku jo sėkmes ir nesėkmes, bendrauja su šeima ir mokyklos bendruomene.

Remiantis modeliu pagalba vaikui ir jo šeimai gali būti teikiama pasitelkus vienos institucijos – mokyklos – pagalbos specialistų pastangas, jei jų kompetencijos pakanka. Suburiama vidinio tinklo komanda, kuri parengia ir įgyvendina individualų pagalbos vaikui projektą. Vidinio tinklo komandos veikloje dalyvauja tik mokyklos specialistai. Komandą gali sudaryti socialiniai pedagogai, klasių auklėtojai, psichologai, specialieji pedagogai, logopedai, visuomenės sveikatos priežiūros specialistai, administracijos atstovai. Komanda veikia pagal mokyklos vadovo patvirtintą darbo reglamentą ir pagalbos teikimo tvarką. Jaunimo mokyklose teikiama individualizuota pagalba pagal kiekvienam vaikui sudarytą *pagalbos mokiniui projektą*, kuris apima:

- mokinio situacijos analizę;
- pagrindinių problemų diagnostiką;
- pagalbos mokiniui planą, kuris sudaromas adaptaciniam ir poadaptaciniam laikotarpiui mokykloje.

Pagalbos mokiniui planą sudaro:

- pagalbos tikslai ir uždaviniai;
- pagalbos teikimo veiklos;
- identifikuoti galimi trukdžiai ir priemonės jiems įveikti. Konkrečių priemonių pagalbos mokiniui planas sudaromas atsižvelgiant ir įvertinant vaiko ir šeimos stipriąsias puses ir turimus pagalbos resursus bendruomenėje. Plane nustatomos kiekvienos institucijos (vaiko, šeimos, mokyklos) atsakomybės už problemos sprendimą. Pagalbos mokiniui planas orientuotas į vaiko socializaciją, saugumą, gerovę ir efektyvų šeimos funkcionavimą;
- stebėsenos mechanizmas, sėkmių ir nesėkmių vertinimas, plano korekcijų projekto teikimas pagalbos komandai;
- kiekvieno pagalbos specialisto ir klasės auklėtojo parengtos išvados ir rekomendacijos per numatytą laiką (rekomenduotina per dvi savaites);
- vaiko situacijos analizė. Vidiniame tinkle aptariamas preliminarus pagalbos vaikui planas ir, atsižvelgiant į vaiko problemų pobūdį, paskiriamas atvejo koordinatorius, atsakingas už tolimesnį vaiko adaptacijos ir socializacijos

procesą: vaiko elgesio stebėseną, pagalbos plano koregavimo inicijavimą. Atvejo koordinatorius su vaiku ir/ar jo šeima turi susitikti ne rečiau kaip kartą per savaitę adaptaciniu periodu ir ne rečiau kaip kartą per dvi savaites poadaptaciniu periodu;

- pagalbos mokiniui plano derinimą su mokiniu, mokinio tėvais ir mokyklos mokytojais. Pasirašomos trišalės sutartys, kuriose nurodomos visų šalių pareigos ir atsakomybės konkrečiam laikotarpiui.

Kai nepakanka vien tik mokyklos specialistų pagalbos, vaiko problemos sprendimui pasitelkiami socialiniai partneriai – kuriami išoriniai pagalbos tinklai į tinklus institucijos įtraukiamos atsizvelgiant į problemos pobūdį ir konkrečios institucijos vykdomą veiklą. Pagal tai joms deleguojama atsakomybė už problemos sprendimą.

Išorinių tinklų tikslas – apjungti įvairių specialistų profesinius įgūdžius, žinias, praktinę patirtį ir, koordinuojant konkrečius veiksmus, siekti užtikrinti kokybišką vaikų ir jų šeimų problemų sprendimą, kurių negali išspręsti pavieniai specialistai. Iš išorinio tinklo į vidinį tinklą įsijungia mokyklų vietiniai (regioniniai) socialiniai partneriai, sąveikaujantys tarpusavyje paritetiniais pagrindais:

- pagalbą teikiančios institucijos, kurios dirba su mokyklas paliekančiais mokiniais (pvz.: pedagoginės psichologinės tarnybos, vaiko teisių apsaugos tarnybos, seniūnijos, dienos užimtumo ar kultūros centrai, policijos komisariatų nepilnamečių reikalų pareigūnai, vietos bendruomenės, NVO ir kt.);
- karjeros ugdymo institucijos, kurios padeda jaunimo mokyklų mokiniams orientuotis profesijos pasirinkime (pvz.: verslo centrai ir kitos organizacijos, priimančios jaunimo mokyklų mokinius praktinei veiklai, profesinio rengimo centrai, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos ir kt.);
- administracinės struktūros, aprūpinančios reikalingais ištekliais bendrojo ugdymo mokyklas ir įgyvendinančios valstybinę formaliąją ir neformaliąją švietimo politiką (pvz.: Švietimo ir mokslo ministerija, savivaldybės ir kt.).

Išoriniame tinkle dalyvaujantys partneriai papildo vidinio tinklo komandą vienu ar keliais aukščiau išvardintų institucijų atstovais. Bendradarbiavimo sėkmę užtikrina tiksliai apibrėžtos partnerių veikimo ribos, savo veiklos, jos tikslų, vaidmenų žinojimas ir atlikimas, aiškiai apibrėžta atsakomybė, uždaviniai ir visų tinklo narių tinkama elgsena vienas kito atžvilgiu. Svarbi čia ir pagarba kitų specialistų ar įstaigų užimamai pozicijai ir jų profesinei atsakomybei, atkreipiant dėmesį į atsakomybę už tai, kokį poveikį jų veiksmai turės kitų specialistų galimybėms atlikti savo užduotis ir išsipareigojimus konkrečiu pagalbos teikimo atveju.

Kviečiame plačiau susipažinti su leidiniu „**Pagalbos vaikui modeliavimas: institucinė ir tarpinstitucinė veikla**“. Norinčius gauti daugiau informacijos apie jį prašome kreiptis el. paštu info@alternatyvusisugdymas.lt.

Metodinės rekomendacijos parengtos vykdant Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centro projekto „Alternatyvusis ugdymas“ veiklas (2012–2015 m.). Projekto partneris – Panevėžio rajono švietimo centras.